

ועם
שקת

ניעים שבת

הרב בנימין בוימל

ליל אמונים

והציפיות הגבוהות יוצרות אווירה דורכה, ומה שהיה אמור להיות לילה של חירות הפך עבור הילד ל"מבחן ביצועים" מתוח. במקום להיכנס לחוויה של קרבת אלוקים, הוא מוצא את עצמו מנסה לעמוד בציפיות הגבוהות וחושש מכל חריגה. המתח הזה מזכיר לי זיכרון לילדות משעשע. אבא זצ"ל, שחרד בכל מאודו לכך שנהיה ערניים ורעננים עד לסימום של הסדר – עד ה"אפיקומן" וה"הלל" – הטיל עלינו, שני הבנים, זדורה שאין הציבור יכול לעמוד בה: שנת צהריים כסויה.

כדי להבטיח את מנוחתנו, הוכנסנו אל חדר ההורים השקט, הרחוק מהמולת המטבח. הוראים הגופם, החדר החשך, המקודה הייתה חד-משמעית: עליים על המטה הרעים. אלא שכידור, אין שעה שבה העירנות בשיאה כשעה שבה נגזר על ילדים בני עשר להירדם בכות, כשריחות התבשילים וקולות הגז חודרים במבער לוללת.

שכבנו שם אחי ואני שעה ארוכה בדממה מתוחה, קרובים יותר ל"מבצ טיטה" מאשר ל"מבצ שינה". חדר ההורים הצפוף של אותם ימים, ניצב חפץ יוצא דופן מקרן שן שהושב שם מחוסר מקום.

לפתע נשמע ה"הנאק" המפורסם של ידית המקרר של פעם. אחי, שחיבתו לפירות ידועה, לא עמד בביטונו. הוא גילה ש אוצר בלום: ערימות של תפוחים בשלל גוני זהב, ירוק ואדום שמחמיו לימי הגז. בביטונו מגור שנינו אשני בשבת. הוא שלף תפוח, בירך בלחישתו, ונגס בו תחת מעטה השמיכה. הרעיון קרץ גם לי: פתחתי גם אני את המקרר, ברכיתי בחדר קודש ובחשתי כן ניכסם, ונגסתי בפרי. תפוח דרך תפוח וכך, ב"הבחור"ה חרישית תחת השמיכה, העסקנו את עצמנו בסודות פירות חשאיים, עד שהגיעה שעת המיחולל... כאן נכנס תמור אזארה ועברנו כהורים ומתחילים.

כשהיילחמנו מגיע הילד נדרש לתפקד "כמו שצריך", ולכל תזוזה גורדת מבט נחמן – נשמת ארוץ עומם למדי. הילד, שהוא – הוא לב המצווה, הנמנע של "זהגדת לבג" והסיבה לכל הלילה הזה, מוצא את עצמו מרגיש רז בתוך האירוע שבנה עבורו.

זוהי המצב הרחוק ביותר מצדן התורה. הילד הלילה נינון כדי להאיר, לחבר ולפתוח את הלב. זוהי ההזדמנות הגדולה ביותר של הלילה ל"קפוש את הקודשה בצורה העניימה והמתוקה ביותר של הלילה ויכול להעניק לו נעצמות וצ'לאכות אפוא כמה מצות לקדוש בתוך הוא שילוו אותו לאורך כל חייו – אך גם נשכיל להפוך את הסדר מחובב מעיקה לחוויה של חירות וקרבה.

ספור מפורסם ממחיש זאת בעצמה. היה זה בשנת תש"ד. השנה האחרונה של משאוא היומאה. מנתה החשמלה בגן-בלון. הילד הקדוש מבלוזוב הצליח לאכות כמה מצות תחת אפס של הגרנטיס. משום מקום הגיח לפתע יחזוף קרמר המפקד האכזרי והרציני של המחנה. כשראה את התגור המציאותי הקטן ואת המצות הבודדות על ידו, רתח ומעט. הוא כרף בצרחות חסריות, השתולל בטיחו, בעט בעת התגור ואת משע המצות שהספיקו לאפות מהו, אלא המפך ומקר אותם במבטיו. בחמת זעם הוא התנבל על הרבי מבלוזוב והצליף בו כמה נמרצות עד שהוא נפל מתעלף...

שכתהעורר מעלנו, הצליח שבאריה כוחותיו לצרף פירור לפירור עד שהיה ביזו כות שלם של מצה. כמה היה מאושר בחצות הלילה הבפית אלו הצריפים סביב שרפה קטן ישו שם, שם, כמה יחידים הרבי, הוא אמר את ההגדה בעל פה והם שמעו. על היו להם לא ארבע כסות, לא חרות ולא כרסס,

את האדם לאורך כל השנה כולה. מכיוון שהבורא הוא אינסוף, גם בהירות האמונה אין קץ. ככל שאדם מטפס גבוה יותר, הוא מנהל אמוקים חדשים.

ראה נפלאה לכך מביא מורי ורבי: בשיא הנס בקריעת ים סוף, כשראתה שפחה על הים מחוות אלוקים נשגבים והביעו כולם "זה קלוי", נאמר שם "ויאמנו בה' ובמשה עבדו". וכי מי שרואה בעינו זקוק עוד לאמונה? אלא שזהו סוד המדרגה: ככל שידועים יותר, מבינים כמה עוד חסר לנו להבין. במקום שבו

שביבי
אמונה | הרב
אהרון בייפוס

פלא פלאים!

נדמיין לעצמנו, אדם המתברש כי עתיד הוא וצאצאיו, להישלח לגלות קשה ומתמשכת... אך מעודדים אותו כי בסוף התקופה הנוראה, צאצאיו יתעשרו עושר רב...

מי פתי שיטעם כבך?

מה א"כ מונח בהבטחה לאבינו אברהם: "... ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" ? וכי זה מניח את הדעת, מול הבשורה הקשה של "...ועבדום ועינו אותם...?"

אין זאת אלא, מחדש הגר"ח ברלין זצ"ל, שהובטח להם, שבמצרים יתברר להם האמונה וההשגחה, במשוד מערכות הטבע. זוהו גופא הרכוש הגדול.

ועפ"ז, הגמ' בברכות ט: "שלא יאמר אותו זקן..." וכי הלבד הסיבה לקיום ההבטחה? אלא, החשש היה שבני' לא יבינו עדיין במעלת הארוס שרכשו, ויהיו נטעות על אי קיום ההבטחה.

כשבאמת: הרכוש האימי שרכשו, הוא הרכוש הרחני!

מסתמית ההשגה – שם מתחילה האמונה.

לכך אומרים לו לאדם: הלילה הזה הוא הסולם שלך. גם אם אתה כמובן, אל תעצור. המפך לטפס בשלבים האמונה, לא כלעיל נוספת הלילה תרומם את אשיותך לכל ימות השנה.

זו הייתה המטרה האמיתית של עשרת המכות. זו רצה הקדוש ברוך הוא רק להושיענו מצרים, וכיול כיה להפיל תרדמה על המצרים או להביא עליהם כאבי שניים עוים שיגרמו להם לשלוחו בתפוס. אך התורה מזהל לנו את המטרה האמיתית: "למען תספור באונוי בך וכן בך... וידעתם כי אני ה' (מחילה כ"א) שם. עשר המכות לא היו רק עונש, אלא "סדרת אמונה" בה עשרה פרקים, המעברת אלינו מדור לדור, ושיאה – בלילה הגדול הזה.

לפעמים, מרוב רצון שהלילה הקדוש הזה יתנהל "כדבעי", אנו עלולים להחטיא את המטרה. בלא משים, ההכנות הקדחתניות

זיכרון ילדות מתוך מחזיר אותו היא הצעדות הממושכות בליל שבתות. בית הנכנס בו התפללו היה מרוחק כשני קילומטרים מהבית, ובדרך חזור, היו אלו זקות של קורת רות, הבן הינו סמיים לצד אבא זצ"ל, משוחחים בפרשת השבוע ומחליפים חוויות מה"חידור".

אך בליל התקדש חג, הייתה הדרך משנה כיוון. תרתי משמע. קודם כל, היא התארכה בכמה פרסאות נוספות; אבא לא יתר על זבקותו בכיבוד אס' של תפוחו, וגם כאשר זקנה השוועגר ועקרה למחוזות מרוחקים יותר, לא שינה אבא מנהגו. נשרכים היינו אחריו בעגדה ממושכת עד לביית בו התארח, מאחלים "חג שמח" בלבביות, ויוצאים שוב אל הדרך הארוכה הביתה.

לאורך כל אותה שעה של צעידה, היה אבא משנן איתנו את ההלכות והדינים המרובים המצפיה לנו בלילה הזה, ואז, כשהגענו סוף-סוף אל השביל המוביל למתח הבנין, היה מתוחש רגע ודמתי שחזרת בנשמטנו לעד. אבא היה עוצר מלכת בבת אחת, מונה אלנו – שני בניו – במבט רציני ומודיע: "קינדערלאן! הלילה הזה הוא לילה קדוש. זהו היום כיפור של הלילת! הילת! – בנישטא קיין געלעכעט?" (אין מקום לחתוקים!).

אבא הכיר היטב את רוח הנעורים המפעעם בנו, באת הנהיגה למצוא את מה שמצחיק בכל סיטואציה. הוא ידע שסביב שולחן הסדר מסכים מדי שנה דמויות מנוונות – פעם היה זה יהודי עם קוקו ועגיל באוץ, ופעם אחרת עולה חדש ששפתו עילגת ומבטא כבד. לאורך השנה כולה הוא הבליע על צחקוקי ה"ליצנות" שלי ועל אחי שליט"א, אך בליל הסדר – עד כאן! בל יראה ובל ימצא! בלילה שבו הוא מעביר את לפיד האמונה, סביב שולחן הסדר של השתינה הקדושה שרויה, אין מקום לליצנות.

שלושת אלפים שלוש מאות שלושים ושמונה שנים שליל שמורים! זה משמש ככשר חי, עליו עוברת רכבת האמונה היהודית האיתנה מדור לדור. בכל שנה מתוספת לה חוליה נוספת, נוצצת וחדשה, כשרשתות הובח הממתחת מאותו יוצא שמוצרים ועד דורו אנו.

ליל הסדר העומד בפתחו הוא פרויקט רוחני כביר. די אם נזכיר את חשבונו של הגאון מוילנא, שמצא את פחות מ-64 מצוות! מנות! שאנו מקיימים בלילה הזה. אולם, בתוך ים הפרטים והדקדוקים, אל לנו לשכוח את "בעלי השמחה" כבוד גדול שי חלומות הרבות ולכונות המעוקות, אך המצווה המרכזית המהווה את לב הלילה היא: "זהגדת לבג".

הילדים הם "המסמר" של הלילה הקדוש הזה; כל הסדר כולו – על שנינו ולתפוחותינו – נערך עבורם. התורה אל הסבל במילים וחזרה ארבע פעמים על הציוויו להנחיל לבנים את האמונה: "זהגדת לבג", יהיה כי שאלון בך. חיל תיגון ש"חור ודוד ב"גירויים" וזואליים: מחטבת המצפה ועד לטובל הכרסס, הכל כדי לעורר את סקרנותם של הדרדקים, לפתוח להם את התיאבון הרחני ולצקת לתוכו את שפע האמונה הנשפך בלילה הל כמים.

מדוע זכחה מצוות סיפור אצרים? מצרים והרחבות שם שלא באנו בהן מצווה אחרת? בכל מצווה, מרגע שהאדם את תוכנו – יצאי יחי וכו'. אין כאן, בקעו ח"ל כולל ייחודי: "כל המרבה – הרי זה משובח". עם אס' כולנו חכמים וכולנו נבונים", המראה אינה מסתיימת לעולם.

הסיבה לכך עמונה במחווה של הלילה: ליל הסדר הוא ראש השנה לאמונה. זהו המועד בו נקבעת דרגת האמונה שתלוה

שאלה

מעשה שנשארה בו בימים אלה: ראובן הינו בעל משפחה המתגורר בירושלים, אך על משפחתו המורחבת הינו נושבי חו"ל. לקראת חג הפסח, רצה אביו של ראובן המתגורר בלונדון לערוך סדר פסח משותף לכל בני משפחתו, לצורך כך שכל מתחם בעיירת הנופש אוברטראון שבאוסטריה, והזמין לשם את כל בני המשפחה, שחלקם מגוררים בחו"ל, ורק הם – כמו ראובן ומשפחתו – הינם בני ארץ ישראל. ציינו - כי באוברטראון אין קהילה יהודית המתגוררת שם דרך חלקם. כעת מסתפק ראובן - האם עליו לחגוג גם ביי"ט שני במנהג חו"ל, או שמא מותר לו להמשיך ולנהוג במנהג ארץ ישראל, שהרי דעתו לחזור לארץ לאחר החג?

תשובה

|| א. שורש תקנת יום טוב שני בימינו

כדי לברר את ההלכה במקרה שבפנינו, יש לעמוד על דרך השתלשלותה של תקנת יום טוב שני:

תקופת קידוש החדש על פי הראייה: בראשונה, כאשר בית הדין בארץ ישראל היה מקדש את החדש על פי עדים, היו מודיעים לגולה באמצעות שליחין. בני המקומות הרחוקים, שאיננה לא הגיעו השליחים עד החג, היו שרויים בספק באיזה יום קבעו בית הדין את החדש, ולכן הממירי על עצמם לעשות שני ימים מספק.

באותה עת, אדם שידע בוודאות מתי חל החג, לא היה מחויב מצד הדין בני ימינו. ועל כן מצאנו שאמרו (ראש השנה כ"ו) "אמר שמואל יכילנו לתקוני לכולה גולה".

תקופת הלוח החדש: הרמב"ם והחלו לעקוב על פי חשבון קבוע, כפי תקופת המציאות. מן הדין היה ראוי שבכל מקום יעשו יום אחד בלבד. אולם, חכמי ארץ ישראל שלחו אגירת לבני הגולה: "הורחו במנהג אבותיכם בידים" (ביצה ד).

הסיבה הנצמדת היא חייבת החשש שיטמא יגור שמד יבוא הדבר לידו 'לקלוק' - חכמים דאגו שגזירות הגויים שיכחו את סוד העיבור, העם יטעה בחשבון, והתוצאה המרומת תהיה שישאלו כיום בספק. לכן, התקנה קבעה את יום טוב שני לגולה, לא רק כספק עעשו, אלא כבודיה קבועה.

נמצא שהתקנה זו תחילה מנהג, וסופה בתקנת חכמים. ולכן דיוק הרמב"ם (הלכות יום פ"א הכ"א) שכתב: "זה שאנו עושין בחובה לארץ כל יום טוב מצאנו שני ימים, **מנהג הוא**, ויום טוב שני **מדברי סופרים הוא**, ומדברים סופרים **החדש בלבד**". תחת "במנהג", וסיים ב"דברי סופרים".

בארץ ישראל, לעומת זאת, מעולם לא נהגו ספק, ולכן התקנה לא חלה עליהם כלל, ובני ארץ ישראל מחויבים ביום אחד בלבד.

|| ב. מחלוקת הראשונים בדעת רב ספרא: האם הדין חל במדבר?

הדין המרכזי לגבי ראובן, בארץ ישראל שיצא לחו"ל ודעתו לחזור, סובב סביב מיתרם של האמורים בר ספרא. רב ספרא היה בארץ ישראל בחו"ל, ואמר: "אני שהנני יודע בקביעות החדש, בישוב אינני עושה [מלאכה]... ומבדבר מותר" (סוטה ט"ג). נשאלת השאלה: האם דברי רב ספרא, שפטר את עצמו מיום טוב שני במדבר [מקום למקום קהילה יהודית], נאמרו רק לזמנו, או שהם תקפים גם ליימינו כפי שאלה או נחלקו פוסקים מחלוקת סודית.

הדעה הראשונה: דעה זו סבורת שמעמדו של בארץ ישראל לא השתנה גם לאחר שנקבע הלוח. מיתון שהתקנה של "מנהג אבותיכם" ניתנה לבני הגולה, בא"י אינו חייב בה

המשך העמ' בדין

ממרו היה חלוקה קבועה, או כמה מן היה להם... כשהגיעו לאכילת המצא כיבד הרבי את הילד הבודד שהיה במחנה שיאכל הוא את פירות המצה. כולם התמלאו והוא הסביר: מצרת כל מצות הלילה הקדושה היו יגור העברת הסביר: האמנה לזרות הבאים. ורצה לא שילד זה יזכר כשהוא יגיד לא המצה של סידורת נפש בתוך מחנה הגשמייה... לקראת סיום הלילה, כשהכל בשיא התרונות, אחר שירי ה"הלל", אנו מגיעים אליה השיר האחד מן יודעי. מיטע זה מצטייר לנו שני חמירי העלשעש את הלולים המבקשים לנצח את השנה. במיוחד עם המנגינה הנחמדה של אלקוני, אלקוני, אלקוני (תוס' וזו לא הפילה המתיאסה לחק עינה במנגינה סיבובית שטו).

מיעוק הדין. הסיבה היחידה שאסור לו לעשות מלאכה בחו"ל בישוב היא הכלל: "אל ישנה אדם מפני המחלוקת". אסור לו לעשות מלאכה בפרטסיא במקום שבו יהודים מקומיים שומרים את החג, כדי שלא יחולו כמולדו בהם. לאור זאת, ספק רב ספרא שבמדבר - שבו אין מי שיראה ויבוא ליד המחלוקת - הדבר מותר להחליט.

הדעה השנייה: דעה זו הופכת את הקטנה על פיה. לפיה, דברי רב ספרא נאמרו רק במקום הראייה, או אכן יום טוב שני בעל מספק, ומי שידע את התאריך (כרב ספרא) היה פטור מן הדין ונאסר רק "מפני המחלוקת". אך מן הנה, לאחר שחכמים קבעו את יום טוב שני כתקנה קבועה, החיוב אינו תלוי באנשים או בחשש מחלוקת, אלא **המקום הוא הגורם לו**. כדי לי שנמצא בחו"ל ארץ חייב ביום טוב שני או ביום ארץ אפילו הוא בארץ ישראל שדעתו לחזור. לפי גישה זו, ודחה להנהיג יום טוב שני **במדבר**. (ראה - תוספות סוטה מג ד"ה לא ידעתי).

|| ג. תקנת יו"ט שני בישוב של גוים

ראובן נמצא בעיירה אוברטראון, שאין בה קהילה יהודית כלל. התקנה קובעת כי "גויי ישוב של נכרים... הרי זה כמדבר" (ראה - שו"ת רבי'ן ח"ד סי' עג, משב"ט פק"ג, סוף).

לשם הדבר המחמיר [שבמנו היה התקנה חלה על כל המרחק של חו"ל], עצם שדעתו של ראובן באוסטריה מחייבת אותו בשמירת יום טוב שני מלאה, מן הדין, בין במלאכה בפרטסיא ובין בצניעה, ונכוחות בני משפחתו או היעדרם אינה מעלה ואינה מורידה.

אולם, הכרעת הפוסקים הלכה (ראה - שו"ע אר"ח פ"א) כדעת המחלה, לפיה גם בזמן הזה החיוב של בנינו שדעתו לחזור הוא רק **מפני המחלוקת**. לפיכך, בישוב של נכרים שדניו כמדבר (ראה - משב"ט סוף), אין לחשוש למחלוקת ומעיק הדין מותר לעשות מלאכה.

|| ד. "אל ישנה מפני המחלוקת"

אלא שאין נכנס משנתה נוסף: **נכוחות משפחתו בחו"ל**. האם העתעש של אורחים מלונדון הופכת את אוברטראון לישוב יהודי של חו"ל?

ההלכה קובעת כי המקום הוא הגורם את הקולא והחומרו של משפחתו של ראובן אינה הופכת את אסטרטיה ללונדון. לפיכך, מצד מהות המקום, ראובן נותר ב"מדבר" ופטור מן הדין.

יחד עם זאת, הכלל של "אל ישנה אדם מפני המחלוקת" חזר והתעורר, שכן אם ראובן יעשה מלאכה בפרטסיא מול משפחתו המורחבת, הדבר יגרום למחלוקת ולזלזול. לכן, לענין משפחתו חל עליו איסור מלאכה. (ראה - ספיק **השבת** זו על אסור בטעם אחרונים)

החידוש נוער לעור את לב המעיינים בלבד, ונכנס בציבור רב בבחינת "לם יחכם עדי". למוחר לעינין כי שאילוט **דיני ממונות של לבר במעמד שני הצדדים בפני ב"ד הדין בתורה**.

אולם, בעומק הדברים, כפי שמבאר המשפיע הגה"צ רבי מייך בידומן שליט"א, מדובר בהרבה מעבר לשעשוע. זהו "מבחן התוצאה" של הלילה כולו. אחרי שטיפסנו שחובות סולם המצוה, אחרי שפיסרנו בניסים ובנבולות לחיובות קרבת האלוקים - אנו עוצרים ובודקים: מה עשאר לנו ביד? האם שאומרים "אחד", התשבוה הראשונה שכלל בלבד את הדין "אלוקינו"? האם שאומרים "שניים", מיד צפים "לוחות הבית"?

המטרה של הפיטע היא לבודק אם הצלחנו להתמיע את המושגים הקדושים הללו בתוך עולמם הפנימי של הילדים (שילט), כך שהם יחפכו לחלק בלתי נפרד מהותדיה. זהו הרגע שבו אנו מודאים שהאמנה של ליל הד ספכה למציאות

מקומות הרחוקים שאין השליחים מגיעין אליהם היו עושין שני ימים מפני הכפף לפי שאינם יודעים יום שנקבע בו בית דין את החדש א' זה יום הוא. (רמב"ם קידוש החדש י"א)

אך לגבי מלאכה **בצניעה**, בחדרו הפרטי שבמתחם, הדבר תלוי במחלוקת ענפה. יש סבורים שלא אסור מפני המחלוקת אלא בפרטסיא, ולכן מותר לעשות מלאכה בצניעה. (שי"ת פ"ג, י"ט) מנגד, יש אסורים גם בצניעה, אם מפני שיום טוב שני הוא מנהג חמור שפסע בכל הגולה (**מ"א** סק"ד בשם המאור), ואם מחשש שהדבר יודע (שם בשם המוסת). וכן הכריעו פוסקי זמנתי להחמיר.

אך נראה שגם המחמירים לא החמירו אלא במקום שבו חלה התקנה, ולא במקום שאין בו יהודים שאינו אסור כלל מדינא רק מפני המחלוקת.

|| ה. הכרעה למעשה

לאור ניתוח הסוגיה, כך עליו לנהוג:

א. **מלאכה:**

ב. פרטסיא: אסור לראובן לעשות שום מלאכה לעיני משפחתו המורחבת מלונדון, כדי שלא לשנות מפני המחלוקת ולזלזל במנהגם. עליו אף ללבוש בגדי יום טוב בפניהם.

בצניעה: בחדרו הפרטי מעיקר הדין מותר לו לעשות מלאכה, שכן הוא נמצא בישוב של נכרים וחיובו הוא רק למנוע מחלוקת.

ב. תפילה ומפילין: מכיוון שתפילה היא "דבר שבצניעה ואין בה מחלוקת", ראובן חייב להתפלל **תפילה חול** בלחש ולא תפילה ח"ח, שכן אם תפילתו של חג יהיה "שקוף בתפילתו". כמו כן, הוא חייב להניח **מפילין** בבוקר, אך יעשה זאת בחדרו בצניעה בטעם יצטרף למשפחתו לתפילת שחרית של חול.

ג. **סדר ליל פסח השני והבדלה:** ראובן יבדיל במוצאי יום טוב ראשון (בחדרו על הפסח, או בתפילה "איהו אהונו"). בליל הסדר השני הוא יצטרף למשפחתו ורשאי לקרוא בהגדה כמי שקורא בתורה, אולם **אסור לו לברך את ברכת המצות** (קידוש), ברכת אסור גאלנו, ברכת מצה ומרור, והלל), שהרי עברו יום זה הוא חול גמור.

ד. **אכילת חמץ ביום השמיני**

של **פסח** (אחיו של גליות): למרות ההקלות במדבר ובצניעה, חל איסור מוחלט על ראובן לאכול חמץ ביום השמיני של הפסח, שכן זהו איסור שאין בו היתר של צניעה, ואכילת חמץ היא שורש התקנה ההיסטורית כדי שלא "יבוא לידו קלקול ויאכלו חמץ בפסח". (ראה - שו"ע **השולחן ערוך**).

|| **למוחר לעינין כי שאילוט**

חיה, כוז שתלחה אותו בכל רגע ורגע לאורך השנה כולה.

המסר המרכזי הוא, שיהודי שעבר את כור היתרון של ליל הסדר כהוגן, יוצא אל העולם כשהוא "מכיל" אחרת. המציאות כולה הופכת עבורו למראה מוקף רוחניות. אם בסוף הלילה, כל מספר "תקנות" לזו באופן אנטטיקוני אל עולם התורה והמצוות - הרי זהו היסמון המובהק שהצלחנו במשימתנו האמונה של חדרה לעצמות.

השבת האחרונה בתורה... אסף אשכול

להצטרף אלינו
Echsof@gmail.com
054-8468706

לרמות
בחושה
יוסף משנה בן אורה

ברוב המקרים, שבעקבות אחרי אדם זה או אחר שבחרו בקריה המבוקדת בעיני הבריות "כבש פסגה" בקריה האישית שלהם, ניווכח כי השגת המשדה הנחשקת ואיש המפקד נעשה בעקבות צירוף מקרים והמציצת מכרים. במקרה דנן חיפש עובד שיתף את אחד מחבריו ומכרו והוא הולך וקושר ביניהם. מעטים הם המקרים בהם הוא הסכים לקריה מזוהרת ויזקף את הסיבה למאמצים הבלעדיים ללא סיוע ברשת הקשרים אותם רקם במהלך ימיו עם מכריו.

אמיתיה זו חשובה לכל אדם החפץ בקידום בכל תחום שהוא, מאחר שרוב האנשים מאמינים שאם הם חכמים, מוכשרים, עובדים קשה וממלאים את החובות המפוסות מהם, באופן אוטומטי יומלאו להם המקום הרצוי. למרות וסביבת ההצלחה היא גזירת גורל ושפע אלאוהי ללא כל קשר למאמצי האדם, כישוריו וקשריו.

זה הפסח סמל את ההשפעה האלוהית והדילול על כל התהליכים ה"טבעיים" הנדרשים על מנת לצאת מן המיצר ולזכות לגאולה. כשכלל ישראל זוכים ל"אתערותא דלעילא" גרוע קט המציאות מתהפכת והעם יוצא מגלות לגאולה, ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי קדושה.

כיום המחקרים מלמדים כי יש מערך מיומנות נוסף שיכול לקדם את האדם, על מנת להגדיל את התגמול ולזמן ההזדמנות עבודה נוספות. אתח המיומנות היא "נטוורקינג" שמשמעו: סיפור התחזקות רשת קשרים מקצועיים ואישיים, שמטרתו להוביל להזדמנות עסקיות, שיתופי פעולה וקידום קריירה.

בשל כך על האדם לל תלפח רק את כישוריו אלא גם את קשריו, קיימת חשיבות גדולה לרשת המכירים יריחים "ציבורי" אותם הוא מקדם אודות עצמו. לא די להיות טוב בלבד ולהסתפק בכך על מנת להתקדם, חשוב גם להראינה תכיר בכך במיוחד אלו שכולים להמליץ לטוב

שכינה בתוכנו והליות נגאלים מכל שעבוד נכרי... הבה נשכח מקטנותנו בלילה זה, ונאחזה הלויות יוצאי מצרים שכינה ביה... (שולח פ' ח"ב עמ"א ע"ה).

למות השיאים הרוחניים אותם אנ משיגים ב"ליל הסדר" זמן ברות יו"ט הראשון של החג מתחילים המוני בית ישראל במ"ט ימי ספירת תוליה באותם ימים הראשון של חג על אותם מ"ט קניינים שהתורה נקנית.

זכינו אומנם בליל הפסח לדלל ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי קדושה, אבל מיד אחרי יום יו"ט הראשון של חג הפסח, עלינו לעבוד ולעמול על אותם מ"ט שערי קדושה שדילגנו אליהם עם התקדש חג הפסח.

סמכתו של חג ב"חבית" "אתערותא דלעילא" והשפעת השפע האלוהי מלמעלה הן ברמת ההישגים הגבוהים ומיוחדות ההשגה שהם מעל לטבע האדם, עיקר עבודת האדם והתפתחות האישית תוליה באותם ספירות המפוסות והנדרשות להשגת ההצלחה המיוחלת.

ביעמוצו של ילילה בו ניתן לקפוץ למדרגות עליונות עדיין ונאו עורכים "סדר" כשהמסר הוא: ההשפעות יהיו אשר יהיו, עיקר עבודת האדם היא לפעול, לעשות ולעלות ב"סולם העלייה" עקב בצד אגודל, ולאזן בין המאמץ האנושי המובנה לבין אותו "פריצות דרך" בלתי ב"פסיות.

צידה לדרך

לעיתים, הקידום הבא שלכם הוא "אתערותא דלעילא" שחוקקה רק למוננות שלכם לקפוץ על הזדמנות. ועתה, אז, המשיכו לעבוד וסוף ההצלחה לכווא.

קאמרנא-אצנא-יבלונה-קאזניץ-פייעסנא וכוש קפה

מצת טבל במ" (פסחים לה) ילפי" מקרא למעט מצת טבל שאין יוצא בה ד"ח, והק' חוט' שם מה בעי' קרא לעילא והוא הו' מצות הבאה בעבירה ואין יוצא בה ד"ח. תירוצים רבים נאמרו בזה, נביא רק פירוש נחמד ע"פ חקירת המשנה למלך (סוטה ה) אדם שאכל אכילה מצוה שלא כדרכה אכילה אם יצא ד"ח, אם הוא כוונת אכילת איסור שבאכלו שלא כדרכה אכילה לא עבר, ה"ה במצוה לא יצא ד"ח, וא שבמצוה יצא ד"ח מ"מ. ולפי ה'ד שצאן במצוה שאינו יוצא ד"ח אין שלא כדרכה אכילה תושבתי תיחוס כביש' הגוי וצא אכילה כדרכה אכילת איסור טבל ליכא ולא. וחי מצוה הבאה בעבירה, וע"ז קרא דמ"מ ד"ח. ח"ה ח"ה (נהר) הרמב"ם ומה"ר (ג) בשם בנו "דבר נחמד" לתרץ את קשיית ה"חסי' ה"ל, ובהר"ב (ארי"ב טו) מה שדחה בדבריו.

מעין זו על כוס ראשון: הגרש"א זצ"ל ע"י לחושישם שיעבור שיעור עיכול משמתיים כוס ראשון ויפסדו רבכה אחרונה, ויחסי' משעין ע"י באמצע ההגדה. ויש שהציעו ללוקק האצבעות המסתתת היין במנות, ולי' להניחם שמימיים מהםס ואל' מטייפס באצבע על תועיל עצה זו). אבל ע"פ סוד מובא ששיירי ההטפה ממליים כחות הר"ה והמ"ס במצריים ואין לשנות מהם, ויתרה מזו הרש"א הר"ה והמ"ס: הלוי כפרת' שגותה לטוב הגוי שמציק לישראל ע"י שייטוים כושר' משקוים דלת בית הגוי מין זה ומגלי שביחין) וימות באותה שנה.

זאת חבנית "אתערותא דלתתא" המזמנת הודמניות, אלא שהבדל תלוי באדם ומפעל יוצא של עבודתו הקשה, "סדר הפעולות", המשמעת העצמית והבחינה החופשית. יחד עם זאת אל לנו לשכוח שקיימת חבנית "אתערותא דלעילא" שזורה השפעה שמגויעה "למעלה" - הארה פתאומית, נס, צירוף מקרים ניסי או פריצת דרך שלא תלויה רק במאמץ הישיר שלנו. יתכן ופעמים ההזדמנות וסביבת ההצלחה היא גזירת גורל ושפע אלאוהי ללא כל קשר למאמצי האדם, כישוריו וקשריו.

זה הפסח סמל את ההשפעה האלוהית והדילול על כל התהליכים ה"טבעיים" הנדרשים על מנת לצאת מן המיצר ולזכות לגאולה. כשכלל ישראל זוכים ל"אתערותא דלעילא" גרוע קט המציאות מתהפכת והעם יוצא מגלות לגאולה, ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי קדושה.

מקומנו הנוהגים כן. **שם הבאה להיתוקה** הגר"א וסרמן בביאורי אגדות שבסוף קובץ הערות יבמות (יא) ה'ק' מדוע אדל' במכות (כ) שקרא דולא תתורו אחרי לבבכם הוא מיונות, הרי מיונות מקומה במח כי כפירה באה משכל עקום, אבל בלב הוא התאוה. וביאר שרק אחר שאדם הולך אחר תאוותיו, כביכול יורגו, כביכול יפסדו ספקות באמונה" אבל באמת הכל נובע מתאוותיו בלבד. כ"ל ביאור מדוע יש להקנות את שני הרשע בהגדה, כי כל מה שאנו הולך אחר רשעו וכופר בעיקר רח"ל הוא רק בגלל שהוא הולך אחר שריותו לבו ותאוותיו. אבל אם רק תקהת את שניו ויתטול ממנו את הנאה עוה"ז ישוב למוטב ולא יהיו לו עוד ספקות והרהורי כפירה...

וכמו שאמר הגר"ח מברסקי למשכיל אחד שהביא רשימה של קושיות וביקש תירוצים: "כל הרשימה של היא תירוצים להתנהגות, לך יש תירוצים לקושיות אבל אין לך תירוצים לתירוצים".

וע"ז כ" הרג"א זצ"ל (אנן הואו מעילה n) שלכן אמר בעל הגדה "לפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעיקר" ואל' ותב' לחיפ: "לפי שכפי הוציא עצמו מן הכלל, כי הכל הוא בגלל תאוותיו, כיון שציא מהכלל בגלל תאוותיו כפר בעיקר...

מי עמדה: והיא שעמדה וכו' והק"ה מצילנו מידם, הביאור הרווח והפשוט שהעמדה עמדה שהק"ה מצילנו מידם. אבל הגצ"ב פירש שהעמדה ש"לא אחד בלבד עמד עלינו לכולנו" והגזירות של היום היא שעמדה לישראל שישארו מנוצלים ויתעברו בגוים. וכמו שחיתנו על התקנתה של שבע לבאחר המלחמות האחרונות ה"יצילנו ויגלה מלכותנו ברחמיים אמן.

אתערותא דלעילא | דע את עיצמן | אתערותא דלתתא

יושב לו הבן הרשע בהנהלה ליל הסדר, שומע את סיפור יציאת מצרים, רואה את קיום המצוות ואז הוא מתפרץ בועם "מה העבודה הזאת לכם?"

לכם - ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל, כפר בעיקר.

בעל ההגדה ממשיך: ואף אתה הקהה את שיניו...

הבן הרשע, הוא לא בהכרח גלוח ראש, מומר שהגיע להפריע לשולחן ליל הסדר עם אשלות מתריסות. הבן הרשע הוא "שמיאש מעצמו, שכבר לא מרגיש חלק..." יש אותו ויש אתכם - "מה העבודה הזאת לכם".

אין הוא הגיע למצב שהוא כבר לא מרגיש חלק?

הוא נתקע באיזה שלב בחיים והפסיק להתקדם. הוא עומד נואש מול ההתקדמות הרוחנית של כל סובביו ושואל שאלות שקרונות מתירוצים.

הבן הרשע מרים כפתים בכל פעם ששואלים אותו, "מה יהיה איתך? לא מתה אתה לא עושה יותר, מתאמץ, ממשיך, משתדל?" ועונה "כזה אני! ככה נולדתי..." "עזבו אותו, אין לי ראש טוב", "לא נולדתי עם סטנדרט", "אין לי חשק להתפלל", "ככה הייתי תמיד", "לא כולם נועדו להיות גדולי הדור..."

מול הבן הרשע, אנחנו לא זועקים "גיגועלד, איך אתה מדבר?" לא זורקים אותו מהבית וגם לא מוותרים איתו, כי אין כאן דיון על מהות יש כאן **עבודה חינוך** מול תפיסה מעוותת של "ככה נולדתי".

נו, אין מתמודדים עם בן כזה?

הקהה את שיניו... הקהה את מחשבונותי אלו, **דרך השניים.** תקושש קלות על שיניו ותאמר לו, "ככה נולדתי... הא?..." **השניים הולדתי ונולדתי:** לא הם הגיעו בהמשך... התקדמת, השתנית נהיית שלם יותר ובעל יכולות נוספות ומחדשות, כאלו שלא היו רך בהיותך עולל רך בימים...

גם בחיי הרוח, בכישרונות וביכולות שלך כל כך הרבה דברים השתנו... תפסיק להסתכל על עצמך עם זכוכית מקטנת. תפסיק להתנהל כמו אותו אדם שאוכל דייסה כל ימיו כי הוא נולד בלי שיניים...

תחבונן ביכולות שלך והעוצמות שלך **כיום**, דרך השניים...

הקהה את שיניו...

לכל אחד מאיתנו יש קצת מהבן הרשע, פעמים רבות אנחנו מוותרים לעצמנו ומסתכלים על עצמנו כחסרי יכולת, כי ככה אנחנו מכירים את עצמנו...

מול הבן הרשע שבנו - **אנו מוסיבים להקהות את שינינו.** להקהות את התפיסה המחלישה הזו, נקישת קטנה על השן... **עם זה לא נולדתי. התקדמתי!**

במה עוד התקדמתי?

הו הו... במה לא!

ההפך מתכם - זה טיפש וההפך מרשע - זה צדיק.

מדוע אפיה, בעל ההגדה הזכיר את הצמד **חכם ורשע?** אלא שמול הרשע 'שלנו', עומד החכם...

"איזהו חכם? הרואה את הנולד!"

הבן החכם רואה כל יום את העוצמות והכוחות **שמנתחשים ונולדים** אצלו, הוא רואה את הכוחות שמוטמנים וזוהם משמשים לו כמקור להשראה ולהעצמות!

זה לעומת זה...

רשע שאינו רואה את הנולד ומתדרדר בשל כך לעבר כי פחת, לעומת **החכם** שרואה, מפנים ומכח זה מתעלה!

באחת הערים הגדולות באירופה התקיים קרקס, בקרקס היה **פיל ענק מימדים.**

בהפסקות שבין המופעים, הבחין אחד מהקהל, שקשרו את הפיל **לידת קטן** שעוץ סטנטימרים **בוודים** באדמה, כדי שלא יברח.

עמד אותו תייר מול הפיל "הקשור" ותמה, **הלא פיל זה יכול בדחיפה קלה לעקור עצי ענק, מדוע אם כן יש משמעות לקשירתו לידת קטן זה?** היה שניסו לומר לא כי זהו "פיל מאולף" המציית לרצון בעליו... אין הוא דחה את דבריהם בכך שאם מאולף הוא, מדוע בכלל צריך לקשורו?

"עד שיום אחד", הוא מספר "מגשתי באדם, וממחה לפילים ולתמיחתי הוא השיב כי פיל זה, **כשהוא נולד**, הוא אמש קטן מימדים... וכדי שלא יברח ויאבד, קושרים אותו לית קטן - כמו שראית בקרקס... בימים הראשונים בעודו חלוש וקטן, הוא מנסה בכל הכח להתנגד ולהיחלץ מכליאתו... **אך ללא הצלחה...** עוד שחר עולה, הוא קם מחדש עם רצון עז להלך חופשי בין השדות והרכיבים אך שתי פסיעותיו... והחבל בצוואר מזכיר לו, **אתה לא יכול!** הוא מסובב את הראש ורואה את היתד הקטן הנעוץ באדמה, היתד שנבאה בעיניו כל כך אימתני, תקוע ותוקע אותו לבל יפרוץ... לבל יתקדם ויהיה חופשי..."

חולפים להם כמה ימים, בהם הוא מנסה מאות פעמים להשתחרר ללא הצלחה,

ואז זה קורה!

הוא מפנים, מבין ומאמין שיש כח בעולם שאי אפשר לו... **היתד הקטן שאליה הוא קשור...**

ומאותו היום, הפילון **מספיק לנסות...** הוא בטוח במיליון אחוז - יש לו גם הכוחות לכך - שאי אפשר להתמודד עם היתד הזו..."

חולפת להן השנים, **הוא גדל, מתעצם ונהיה לגיבור הקרקסים.** בחוטמו הוא מרים גזעי עצים ענקיים, יש לו כח בל יתואר **כל של...**

אך כשקושרים אותו ליתד הקטן בין מופע למופע, יודעים כולם שממנו הוא לא ישתחרר... הוא אפילו לא ינסה!"

אבל האמת, שזה בגלל שהוא לא מנסה...

הוא כבר מיואש! הוא בטוח שזה בלתי אפשרי... **עובדה: "מהם פעמים ניסיתי ולא הצלחתי..."**

גם אנחנו במובלים רבים מתנהגים כמו פיל הקרקס... **"ככה אני, ככה אני!"**

הלוזו!!!! גדלת, השתנית, כל כך הרבה דברים בחיים שלך זו... אתה כבר לא אוכל גיבר, כי יש לך שיניים ללעוס... אתה לא מתעסק בגוגאז, ולא בגולות... **כי גדלת מזה.** למה? למה שלא שקשור ליכולות שלנו לעשות, ללמוד, להרביץ תורה ויהדות, אנחנו נשארים קטנים? **למה אנחנו מוותרים לעצמנו, ביחס שלנו כלפי היכולות שלנו?**

ימי הפסח - יציאת מצרים, זה הזמן **להשתחרר ממצרים** העלטינים והמגבילים שהופכים אותנו לאדם קטן ושפל ביחס ליכולות שלנו.

חייבים לצאת ממצרים - מהגלות הפרטית שמלווה כל כך הרבה מאיתנו, בזה שאנו נתפסים לחלקים של הבן

הרשע שבתוכנו ואומרים "ככה הייתי תמיד"... אין לי את זה, "אלא משנים בגיל 40", "זה גדול עלי". אין לי ביטחון עצמי."

צא!!! ת-פ-ר-ו-י-י!

נפץ תקרות זכוכית... רק רחנה בהן קלות, תגלה שהן תקרות דקות מקריטל שבה נזקקות לתקדם הלאה כי יש לך יכולות אדירות, **כאלו שלא לך אתמול ואפילו לא לפני שעה.** כמה דברים למדת ביום האחרון! כמה מאות מצוות וכמה תפילות הווסוסו לזכותך מהבורק, כאלו שיתנו לך ס"ד מיוחדת לעשות יותר, לפעול יותר בכל תחום.

ואתה ממשיך להאמין בעצמך כמו לפני 20 - 30 שנה?

תסתכלו מסביב - זה ברור וחד משמע! **הצלחה אמיתית לא תלחיה בשום דבר מולד!** ראה ראינו אנשים שנחשבים בניונים ואפילו חלשים בכישורונותיהם, הם לא תמיד הכי רהוטים ולא היו "השפיעים" בשיבה, שהצליחו להגיע להישגים אדירים והצלחות בלתי נתפסות.

למה?

בגלל סיבה אחת!

כי הם ניסו כל יום מחדש.

"אולי מה שאתמול תקע אותי כי הייתי קטן יותר, עבר לי... משהו השתנה... היום אני גדול יותר! אנסה שוב ושוב"

זה עובד...

אין מי שניסה וניסה ולא הצליח יותר ממה שהיה קורה איתו ללא אותם הניסיונות!

כי כשננסים, המקסימום שיכול לקרות זה שזה יצלח, אם לא מנסים - זה בוודאות לא יצלח...

"מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו במצרים ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו"

כן כן, אבותינו כולם היו עובדי עבודה זרה, יכולנו לומר לעצמנו כי אנו מייחוס פגום, בעלי דרגה נמוכה ובכך להיכשל וליפול. "מי אנחנו ומה אנו שנעבוד את השם ברוממות ונשאף להיות גדולי עולם? סבותינו היו משתחוים לספר..."

אך אומר לנו בעל ההגדה: "ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו". תפסיקו להתבוסס ב'**מתחילה**', תתעסקו ב'**ועכשיו**', העיניים צריכות לצפות קדימה.

בסיפור של אשת לוט נאסר עליהם להביט לעבר סדום **"אל תביט אחריך"**. היא כן הביטה לאחור, היא נחפכה בגלל זה לנציב מלח. כי מי שמתעסק במתבוסס **בעבר** היא רואה נהיה נציב מלח, דומם, שלא יכול להתקדם לשום מקום.

היציאת מצרים' של כל אחד, יכולה להתחיל בימים מסוגלים אלו, **לצאת מהשיעבודים**, להיות מרוממים יותר, להעז ולהגשים את החלומות הגדולים שלנו - להיות יהודי טוב יותר, למדן יותר, מממדי וצדיק, כזה ששועה את חובתו בעולמו ללא חסמים וממכרים, בעזרת השן, המלמדת אותנו שהתקדמנו, התפתחנו **ועלינו רק לנסות ולגלות...**

פסח כשר וממח!